

Å uttrykke bevegelse på et andrespråk

Av Line-Marie Holum

Grønland voksenopplæringscenter, Oslo

Sammendrag

Kan typologiske trekk ved morsmålet vårt ha betydning for hva vi legger merke til rundt oss og hva vi anser som viktig å snakke om? Og drar vi i så fall med oss disse forestillingene over til et andrespråk – selv på mer avanserte språklige nivåer? Med disse spørsmålene som utgangspunkt har jeg undersøkt uttrykk for *bevegelsesmåte* hos innlærere av norsk med spansk som førstespråk. Bevegelsesmåte uttrykkes vanligvis inne i verbet på norsk, mens bevegelsesretningen som oftest uttrykkes på utsiden av verbet (Anna *svømmer inn* i grotten). På spansk er det derimot vanlig å uttrykke bevegelsesretningen i selve verbet, mens bevegelsesmåte gjerne uttrykkes på utsiden (Anna *entra la cueva nadando* 'Anna *entrer* grotten *svømmende*'). På bakgrunn av hvordan bevegelse blir uttrykt, karakteriserer Talmy (2000) norsk som et S-språk (der retningen uttrykkes i en *satellitt*¹) og spansk som et V-språk (der retningen uttrykkes i *verbet*). Han hevder at semantisk informasjon om bevegelsesmåte er lettere tilgjengelig for språklig representasjon i S-språk enn i V-språk, og som en følge av dette kan en anta at informasjon om bevegelsesmåte vil bli mindre uttrykt i spansk enn i norsk. Min hypotese var at dette fenomenet også ville vise seg i relativt avansert andrespråksproduksjon. Gjennom en analyse av muntlige gjenfortellinger av sju utvalgte videoscener som viste ulike former for bevegelsessituasjoner, fant jeg at andrespråksinformantene brukte et leksikaliseringsmønster som lignet førstespråket og ga mindre uttrykk for bevegelsesmåte generelt enn informantene med norsk som morsmål.²

Nøkkelord: Andrespråkstilegnelse, bevegelsesmåte, konseptbasert tilnærming,

“*thinking for speaking*”, *språkspesifikk konseptualisering, spansk S1 – norsk S2, V-språk vs. S-språk.*

Innledning

Spørsmålet om hvilken betydning førstespråket har for andrespråksproduksjon, har vært et sentralt tema i andrespråksforskningen opp gjennom årene. Studier av tverrspråklig innflytelse (“cross-linguistic influence”) eller ”transfer” som det gjerne har blitt kalt, har i stor grad dreid seg om overføring av rent strukturelle, gjerne morfosyntaktiske trekk fra førstespråket til målspråket. Men å lære seg et andrespråk innebærer også å lære seg nye måter å knytte begreper til leksikalsk form, såkalt *leksikalisering*. Det vil si den direkte forbindelsen mellom visse semantiske komponenter og et bestemt morfem (Talmy 2000:23). Undersøkelsen som gjengis i denne artikkelen (Holum 2009), har en *konseptorientert tilnærming* til transfer som utgangspunkt. I en slik tilnærming er ikke studieobjektet grammatiske kategorier, men semantiske *konsepter*, slik som for eksempel *tid*, *rom* eller *modalitet*. Leonard Talmy (2000:2) definerer den konseptuelle tilnærmingen til språk innenfor kognitiv lingvistikk som studiet av ”the patterns in which and the processes by which conceptual content is organized in language”. Målet med denne studien har vært å undersøke om forholdet mellom mening og form som er etablert som et mønster i førstespråket, har innvirkning på *mundlig andrespråksproduksjon* hos innlærere på et avansert nivå. Jeg har konsentrert meg om andrespråksbrukere av norsk med spansk som førstespråk og undersøkt deres uttrykk for det romlige konseptet *bevegelse* (med spesiell vekt på *bevegelsesmåte*), et semantisk domene der språkene norsk og spansk følger ulike mønstre for leksikalisering.

Talmy (2000:222) deler verdens språk inn i to hovedgrupper etter hvordan bevegelsessituasjonen blir leksikalisert. Disse gruppene kaller han ”verb-framed languages” og ”satellite-framed languages” (V-språk og S-språk). Norsk kan karakteriseres som et typisk S-språk, der *bevegelsesretningen* uttrykkes ved hjelp av en verbpartikkel (*ut, inn, opp, over osv.*)³ eller ”satellitt”⁴ som det kalles i Talmys terminologi, mens *bevegelsesmåten* gjerne uttrykkes i selve verbet (for eksempel *Nina løp inn døra. Flasken fløt ut av grotten*). Spansk er derimot et typisk V-språk hvor verbet vanligvis inneholder informasjon om *bevegelsesretningen*, mens *måten* gjerne uttrykkes i et annet element enn verbet og dets satellitt. Dette kan skje ved hjelp av et adverb, et verb i gerundium⁵ eller et forklarende tillegg. Ek-

sempler på slike setninger er: *Nina entró rápidamente por la puerta* ('Nina beveget seg hurtig inn døra'), *Nina entró por la puerta corriendo* ('Nina beveget seg inn døra løpende'), *Nina entró como un rayo por la puerta* ('Nina beveget seg som et lyn inn døra).

Ifølge Talmy har måten semantiske elementer er leksikalisert på i et språk betydning for i hvor stor grad de uttrykkes. I språk der både bevegelsesmåte og bevegelsesretning bakes inn i verbkomplekset (verb + satellitt), er denne semantiske informasjonen lettere tilgjengelig og vil derfor bli oftere uttrykt enn i språk der den samme informasjonen må uttrykkes i et separat element. Som følge av dette får vi en hypotese om at *bevegelsesmåte vil bli uttrykt i mindre grad av språkbrukere med et V-språk (for eksempel spansk) som førstespråk enn av språkbrukere med et S-språk (for eksempel norsk) som førstespråk*. Denne hypotesen bekreftes blant annet av komparative studier av mange ulike språk (se for eksempel Berman og Slobin 1994, Slobin 2000, 2003, 2004, 2005) På bakgrunn av den ovennevnte hypotesen ønsket jeg å undersøke (1) *om avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk ville følge førstespråkets leksikaliseringsmønster når de uttrykte bevegelsessituasjoner på andrespråket*, og følgelig (2) *om disse innlærerne uttrykte bevegelsesmåte i mindre grad enn førstespråksbrukere av norsk*.

Disse spørsmålene blir spesielt interessante i lys av hypotesen om *språkspesifikk konseptualisering* (se for eksempel von Stutterheim, Nüse og Murcia-Serra 2002) og Slobins (1996) "thinking for speaking"-hypotese. Både Stutterheim (m.fl.) og Slobin har vært interessert i å undersøke kognitive prosesser ved verbalisering, altså den kognitive planleggingsfasen i forkant av en ytring. Hypotesene går enkelt forklart ut på at strukturelle trekk ved språkbrukeres morsmål kan være med på å styre denne planleggingsfasen, for eksempel hvilken semantisk informasjon man anser som sentral (og derfor velger å uttrykke) og mindre sentral (og derfor velger å utelate). Ifølge disse hypotesene kan språkspesifikke trekk også være med på å bestemme hva man legger merke til ved visuelle stimuli når man skal fortelle om dem etterpå. Studier av andrespråksproduksjon har vist at semantiske mønstre som er etablert i førstespråket er veldig vanskelig å reorganisere, selv på et avansert nivå i andrespråket (se for eksempel von Stutterheim, Nüse og Murcia-Serra 2002, Carroll og von Stutterheim 2003). Dette kan fungere som støtte for hypotesene til Slobin og Stutterheim (m.fl.). Selv andrespråksbrukere som i stor grad har tilegnet seg et språk med en annen organisering av semantisk informasjon enn det morsmålet

har, kan fremdeles ofte være styrt av førstespråkets informasjonsorganisering.

I det følgende vil jeg med utgangspunkt i Talmys semantisk baserte typologi gå dypere inn i forskjellen mellom uttrykk for bevegelse i norsk og spansk. Deretter vil jeg redegjøre grundigere for begrepene språk-spesifikk konseptualisering og Slobins ”thinking for speaking”-hypotese, samt kort presentere relevant forskning som er gjort på feltet. Til slutt vil jeg presentere og diskutere noen sentrale resultater fra undersøkelsen min i lys av denne teorien.

Teoretisk rammeverk

Talmys semantisk baserte typologi

En bevegelsessituasjon består ifølge Talmy av de fire komponentene *Figur*, *Grunn*, *Retning* (”Path” – *Sti*)⁶ og *Bevegelse*. I tillegg kan *Bevegelsen* ha en *med-hendelse*, eller ”Co-event” som Talmy kaller det, knyttet til seg. Dette er som regel enten *Måte* eller *Årsak* (Talmy 2000: 25–26). For å eksemplifisere dette bruker Talmy følgende setninger (oversatt til norsk):

- (1) a) Blyanten rulla av bordet
 b) Blyanten blåste av bordet

I disse setningene fungerer ”blyanten” som *Figur* og ”bordet” som *Grunn*. Verbpartikkelen ”av”⁷ uttrykker *Retningen*, altså hvordan *Figuren* beveger seg i forhold til *Grunnen*. Verbet ”rulla” i (1a) uttrykker *Måte*, mens ”blåste” i (1b) gir uttrykk for *Årsak* (Talmy 2000: 26).⁸

Talmys utgangspunkt er å undersøke mønstre i forholdet mellom mening og overflateuttrykk (språklige uttrykk) i ulike språk. Dette gjør han enten ved å holde et semantisk element konstant og observere i hvilke overflateelementer denne semantiske kategorien opptrer, eller omvendt, ved å holde overflateelementet konstant og undersøke hvilke semantiske kategorier som uttrykkes gjennom det.

Ved å holde det semantiske domenet *Retning* (”Path”) fast har Talmy delt verdens språk inn i to hovedgrupper, V-språk og S-språk. Språk der bevegelsesretningen (”Path”) typisk uttrykkes i verbet selv, kaller han ”verb-framed” (V-språk), og språk der bevegelsesretningen typisk uttrykkes ved hjelp av en *satellitt*, kaller han ”satellite-framed” (S-språk). Det er viktig å påpeke at inndelingen i V-språk og S-språk ikke baserer seg på den eneste måten *Retning* kan uttrykkes på i et språk, men det mest *karakteristiske*

mønsteret for å uttrykke dette.⁹ Ut fra denne definisjonen klassifiserer Talmy romanske og semittiske språk, samt blant annet japansk, tamil og polynesisk som V-språk, mens flesteparten av indoeuropeiske språk (unntatt romanske), finsk-ugriske språk og kinesisk klassifiseres som S-språk. Norsk kan altså klassifiseres som et S-språk, mens spansk klassifiseres som et typisk V-språk.

Videre er det sammenheng mellom hvordan et språk uttrykker bevegelsesretning og hvordan det uttrykker bevegelsesmåte. Denne sammenhengen viser Talmy ved å holde overflateuttrykket *verb* fast og undersøke hva slags semantisk informasjon som ligger i *verbrotten* i ulike språk. Da finner han følgende tre typologiske hovedmønstre:

Motion + Co-event

Motion + Path

Motion + Figure¹⁰

(Talmy 2000: 27)

Kobler vi dette sammen med inndelingen i S-språk og V-språk, vil vi kunne se at mønster nummer 2, hvor verbet inneholder informasjon om Bevegelse og Retning, er det samme som i V-språk. De to andre typene er karakteristiske for S-språk. Det absolutt vanligste mønsteret i S-språk er ”Motion + Co-event”. Indoeuropeiske språk (unntatt post-latinske romanske språk), finsk-ugriske språk og kinesisk ser ut til å være av denne typen. Norsk, engelsk og dansk er gode eksempler på språk som typisk uttrykker en kombinasjon av Bevegelse og et tilleggsэлеment, som vanligvis er enten Måte eller Årsak, i verbet.

Uttrykk for bevegelsesmåte i spansk

Spansk klassifiseres altså som et V-språk og har en rekke verb som uttrykker en forening av Bevegelse og Retning, for eksempel *salir* (‘to exit’), *entrar* (‘to enter’), *subir* (‘to ascend’), *bajar* (‘to descend’), *cruzar*, (‘to cross’) og *pasar* (‘to pass’). Men det spanske språket har også mange verb som uttrykker kombinasjonen Bevegelse og Måte. Eksempler på dette er verb som *caminar* (‘å spasere’), *correr* (‘å løpe’) og *volar* (‘å fly’). Spanske verb kan dermed inneholde både kombinasjonen ”Motion + Path” og ”Motion + Co-event”. Hva slags semantisk informasjon som ligger i verbet, avhenger imidlertid av hva slags type bevegelsessituasjon som uttrykkes, nærmere bestemt om bevegelsen som uttrykkes har et *sluttpunkt* eller ikke. Talmy kaller et slikt system et *splittet foreningssystem* (”a split system of conflation”) (Talmy 2000: 64).

På spansk er det mulig å bruke verb som inneholder informasjon om Måte i tilfeller der Retningen uttrykkes på utsiden av verbet ved hjelp av ulike typer retningsadverbialer. Eksempler på slike setninger er *La botella flotó hacia la cueva* ('Flasken fløt mot grotten') og *Corrieron hacia adentro* ('De løp mot innsiden') (Aske 1989). Men det er ikke mulig å uttrykke Retning utenfor verbet i bevegelsessituasjoner der en samtidig uttrykker slutt-punktet for Figuren som beveger seg i spansk (Aske 1989: 11). For å eksemplifisere dette vil jeg bruke to norske setninger:

- 2) a) De svømte inne i grotten
 b) De svømte inn i grotten

I setning 2a) har vi en *lokativ* retningsfrase, mens 2b) inneholder en *telisk* retningsfrase (som forutsetter et slutt-punkt for Figuren som beveger seg). Det spanske språket har en tilsvarende måte å uttrykke setning 2a) på (*nadaron (a)dentro de la cueva*), men ingen tilsvarende måte å uttrykke 2b) på. Her ville det heller være naturlig å bruke en uttrykksmåte som: *entraron la cueva nadando* ('De entret grotten svømmende'), altså en konstruksjon hvor informasjon om Måte ligger på utsiden av verbkomplekset.

Slobin og Hoiting (1994) har introdusert begrepet *grensekryssing* ('Boundary-crossing') som en variabel i bevegelsessituasjoner. Begrepet *grensekryssing* refererer til om retningen på en bevegelse innebærer kryssing av en grense eller ikke (det vil si et skifte av tilstand *fra ute til inne, fra inne til ute* eller *fra den ene siden til den andre*). Verb som uttrykker slik grensekryssing på spansk, er *entrar* ('enter'), *salir* ('exit') og *cruzar* ('cross'). Når det gjelder spansk, kan man altså si at i bevegelsessituasjoner hvor retningen er konseptualisert ved kryssing av en grense, brukes "Motion + Path", men i bevegelsessituasjoner hvor Retningen ikke krysser en grense, brukes ofte "Motion + Co-event".¹¹ På bakgrunn av prinsippet om grensekryssing er det naturlig å anta at det er i slike grensekryssingssituasjoner spansk og norsk skiller seg mest fra hverandre med hensyn til uttrykk av bevegelsesmåte.

Jeg har undersøkt uttrykk for bevegelsessituasjoner som går *utenfra – inn / innenfra – ut*, som *krysser* noe og som går *nedenfra – opp / ovenfra – ned*. Det kan diskuteres hvor presis termen *grensekryssing* er for å beskrive en bevegelse som går ovenfra og ned og omvendt. Ifølge Slobin og Hoiting er ikke slike verb (som de spanske verbene *bajar* – 'descend' og *subir* – 'ascend') grensekryssende. Grunnen til at jeg likevel har tatt med disse bevegelsessituasjonene i min analyse, er at det er en betydningsforskjell mellom engelsk/spansk på den ene siden og norsk på den andre siden i dette tilfellet. Se på disse setningene:

- (3)
- a) Hun *løp opp* trappa
 - b) Hun *løp oppover* trappa
 - c) Han *sjanglet ned* trappa
 - d) Han *sjanglet nedover* trappa

Setning (3a) uttrykker at den som løper, ender bevegelsen på toppen av trappa, mens (3b) ikke sier noe om hvor bevegelsen ender, bare at den som beveger seg er på vei oppover. Det samme gjelder (3c) og (3d). (3c) indikerer et slutt punkt nederst i enden av trappa, mens (3d) kun beskriver en nedadgående bevegelse i selve trappa. (3a) og (3c) uttrykker et skifte av tilstand med et endepunkt for bevegelsen. På bakgrunn av dette kan man argumentere for at *gå opp/ned* er ”grensekryssende” uttrykk på norsk, i motsetning til verbene *bajar* og *subir* på spansk, som bare indikerer om bevegelsen skjer *nedover* eller *oppover*. Antagelig vil det være mer presist å bruke begrepet ”slutt punkt for bevegelsen” enn ”grensekryssing” i slike tilfeller. Jeg har allikevel valgt å forholde meg til begrepet *grensekryssing* fordi det er en etablert fagterm innenfor denne teorien. Der jeg beskriver bevegelser som går *nedefra – opp* eller *ovenfra – ned* har jeg brukt både *grensekryssing* og *slutt punkt*.

Bevegelsesmåte i forgrunn eller bakgrunn

Som nevnt innledningsvis hevder Talmy at måten semantiske elementer er leksikalisert på i et språk har betydning for i hvor stor grad de uttrykkes. Talmy opererer med begrepet *saliens i verbkomplekset* (”salience in the verb complex”), som han definerer på følgende måte:

the degree to which a component of meaning, due to its type of linguistic representation, emerges into the foreground of attention or, on the contrary, forms part of the semantic background where it attracts little direct attention (Talmy 2000: 128).

Ifølge Talmy er en semantisk komponent *i bakgrunnen* dersom den er uttrykt i roten til hoved verbet eller i et element fra en lukket ordklasse, slik som en satellitt, med andre ord hvor som helst i ”verbkomplekset”. Ellers befinner det seg *i forgrunnen*. For å forklare dette bruker Talmy følgende eksempler:

- (4)
- a) I went by plane to Hawaii last month
 - b) I flew to Hawaii last month
 - c) I went to Hawaii last month

Setning (4a) og (4b) har det samme semantiske innholdet, men i setning (4a) er informasjonen om flyet som transportmiddel *i forgrunnen* ved hjelp av en preposisjonsfrase som inneholder substantivet *plane*. I setning (4b) derimot er informasjonen om transportmiddelet bakt inn i verbet *flew* og ligger *i bakgrunnen*. Talmy (2000: 128–130) skriver videre at det ser ut til at språkbrukerne velger å uttrykke semantiske elementer når de kan uttrykkes *i bakgrunnen* framfor å utelate dem, men når de må ligge *i forgrunnen*, virker det mer uvanlig og merkelig å uttrykke dem. Det er fordi elementer som er *i bakgrunnen* ikke er så kognitivt krevende å uttrykke, man får disse elementene nærmest “gratis”. I setning (4b) over er informasjonen om bevegelsesmåte bakt inn i verbet *flew*. Det er dermed kognitivt mindre belastende å uttrykke denne informasjonen. I språk hvor det ikke er vanlig å forene Måte og Bevegelse i verbet, uttrykkes gjerne Måten *i forgrunnen*, slik som for eksempel i (4a). En slik uttrykksmåte krever en større kognitiv anstrengelse. Ifølge Talmy vil da språkbrukerne i større grad velge en uttrykksmåte som gjengitt i (4c), og utelate informasjon om bevegelsesmåte, så sant ikke denne informasjonen er spesielt viktig å fremheve. Sagt på en annen måte tillater S-språk et mer økonomisk uttrykk for bevegelsesmåte enn V-språk.

Som følge av Talmys teori om saliens i verbkomplekset vil man altså kunne fremsette en hypotese om at *bevegelsesmåte vil bli uttrykt i mindre grad av språkbrukere med et V-språk som førstespråk enn av språkbrukere med et S-språk som førstespråk*. Denne hypotesen bekreftes blant annet av Slobins komparative studier av mange ulike språk. Slobin (m.fl.) har på bakgrunn av Talmys typologiske inndeling i S-språk og V-språk undersøkt uttrykk for bevegelse i skriftlig og muntlig språkproduksjon hos både barn og voksne med mange ulike språk som førstespråk, blant annet engelsk, tysk, spansk, tyrkisk og hebraisk. Resultatene av undersøkelsene hans ser ut til å peke i samme retning: Det er markante forskjeller i hvordan førstespråksbrukere av S-språk og V-språk uttrykker bevegelsesmåte, og det ser ut til at V-språkbrukere gir mindre uttrykk for bevegelsesmåte enn brukere av S-språk (se for eksempel Slobin 2000, 2003 og 2004). Undersøkelser av romaner skrevet på mange ulike språk viste at “[s]-language writers, overall, give their readers more information – explicit and inferential – about the manners in which their protagonists move about” (Slobin 2003: 8). Dette viste seg både ved at romanene som var skrevet på S-språk hadde et mye større leksikon av måtesverb når menneskelig bevegelse skulle beskrives, men også når andre måter å uttrykke informasjon om bevegelsesmåte ble

tatt i betraktning. Det vil si bruk av måtesadverb (for eksempel *sakte, forsiktig*), beskrivelse av motoriske bevegelser og kroppstilstand (for eksempel *uten å se seg for, svettende og utslitt*), samt beskrivelse av følelser (*stresset, glad*) og omstendigheter som påvirker måten man beveger seg på (for eksempel *i dyp snø*). I tillegg har Slobin (2005) undersøkt romanoversettelser fra S-språket engelsk til ti forskjellige språk, hvorav fire klassifiseres som S-språk og seks som V-språk. Han fant tydelige forskjeller når det gjaldt i hvilken grad de ulike oversetterne gav uttrykk for bevegelsesmåte. Oversettelsene til V-språkene inneholdt færre måtesverb og færre ”måtesuttrykk” enn oversettelsene til S-språk. De som oversatte til V-språk, viste en tendens til å unnlate måtesbeskrivelser som stod i den engelske originalen.

Slobins ”thinking for speaking”-hypotese

Funnene fra undersøkelsene til Slobin viser altså en sammenheng mellom hvordan den semantiske kategorien Måte er leksikalisert i et språk, og i hvor stor grad den uttrykkes. Men kan dette fortelle oss noe om den mentale aktiviteten til språkbrukerne i forkant av ytringene? Slobin mener det, og i den forbindelse har han introdusert begrepene ”thinking and speaking” som en erstatning for Wilhelm von Humboldts ”thought and language”. Humboldt hevdet at språk og tanke er uatskillelige, og at ulike språk innehar ulike verdensbilder. Slobins hypotese er imidlertid en langt svakere versjon av Humboldts hypotese. Han går ikke så langt som til å hevde at folk med typologisk ulike morsmål tenker forskjellig (jf. den omdiskuterte Sapir-Whorf-hypotesen). Slobin er kun interessert i å undersøke den mentale aktiviteten som foregår idet man er i ferd med å formulere en ytring. Han skriver i den forbindelse: “There is a special kind of thinking that is intimately tied to language – namely, the thinking that is carried out, on-line, in the process of speaking” (Slobin 1996: 75). Denne tankeaktiviteten, som er så nært knyttet til språkproduksjon, kaller Slobin ”thinking for speaking”. Slobin bruker termen ”thinking for speaking”, men hypotesen hans omfatter ikke bare snakking, men alle former for lingvistisk produksjon (snakking, skriving, tegnspråk) og resepsjon (lytting, lesing + det å se). I tillegg inkluderer denne termen en rekke mentale prosesser (forståelse, det å forestille seg noe, hukommelse osv.) (Slobin 2003: 3). Ifølge Slobin kan det at man skal fortelle om en hendelse, påvirke hvordan man observerer hendelsen, altså hvilke perspektiv ved hendelsen som kommer i fokus. Han hevder at folk med typologisk forskjellige førstespråk er ”trent” i å gjøre forskjellige distinksjoner. Det at V-språktekstene i undersøkelsene hans *generelt* viste

mindre uttrykk for bevegelsesmåte enn S-språkstekstene, underbygger ifølge ham påstanden om at den mentale utvelgelsesprosessen i en språkproduksjonssituasjon avhenger av språkspesifikke prinsipper. Slobins undersøkelser viste at brukere av V-språk ikke virket like godt ”trent” i å uttrykke måten en bevegelse utføres på som brukere av S-språk. Dette mener han har sammenheng med at bevegelsesmåte typisk befinner seg *i forgrunnen* på V-språk.

Slobins forskning dreier seg i hovedsak om førstespråksproduksjon. Men han hevder også at førstespråkets ”thinking for speaking”-mønstre legger føringer for andrespråksproduksjon. I den forbindelse skriver han:

(...) each native language has trained its speakers to pay different kinds of attention to events and experiences when talking about them. This training is carried out in childhood and is exceptionally resistant to restructuring in ALA [adult second-language acquisition] (Slobin 1993: 245).

Slobin hevder altså at ”thinking for speaking”-mønstrene man er opptrent til fra førstespråket, vil vise seg hos andrespråksbrukere til tross for at de i høy grad har tilegnet seg det formelle systemet til målspråket.

Språkspesifikk konseptualisering

Der Slobin har omformulert Humbolts begreper ”thought and language”, har Stutterheim tatt utgangspunkt i Levelts konseptualiseringsbegrep for å skape en hypotese om det samme fenomenet, nemlig hypotesen om *språkspesifikk konseptualisering* (se for eksempel von Stutterheim, Nüse og Murcia-Serra 2002). I verket *Speaking: From Intention to Articulation* (1989) presenterer Levelt et rammeverk for språkproduksjon som i hovedsak består av tre hovedprosesser: *konseptualisering*, *formulering* og *artikulering*. I konseptualiseringsfasen planlegges budskapet som skal ytres. Denne fasen består blant annet av at ytringens hensikt blir utarbeidet, at den relevante informasjonen for dette formålet velges ut og at ytringens perspektiv og fokus blir bestemt. Produktet av denne konseptualiseringen kaller Levelt for det preverbale budskap, som ifølge ham er språkuavhengig. Det neste steget i prosessen er *formuleringen*. Levelt skriver: ”(...) the Formulator translates a conceptual structure into a linguistic structure” (1989: 11). Dette skjer ved at det konseptuelle ikke-verbale budskapet blir grammatisk og fonologisk kodet. Men det er ennå ikke blitt tale. Det er kun

en indre representasjon av hvordan den planlagte ytringen skal artikuleres, eller ”a program for articulation”, som Levelt uttrykker det (op. cit.: 12). Den siste prosessen er selve *artikulasjonen* hvor budskapet blir fonetisk realisert.

Som en konsekvens av at den første komponenten, *konseptualiseringen*, er ikke-verbal, vil kontrasterende mønstre i språk ifølge Levelt først ha betydning i *formulatoren*, altså på det lingvistiske nivået. Dette synet utfordres av blant andre von Stutterheim (m.fl.), som stiller spørsmålet: Er det slik at grunnleggende språkspesifikke forskjeller kan ha innvirkning på konseptualiseringen, eller er disse pre-verbale prosessene grunnleggende språk-uavhengige? (von Stutterheim, Nüse og Murcia-Serra 2002: 180). I likhet med hos Slobin er det heller ikke her snakk om generell konseptualisering, som i den omdiskuterte Sapir-Whorf-hypotesen. Von Stutterheim (m.fl.) er kun ute etter å undersøke det de kaller ”informasjonsorganiseringen”, det vil si alle prosessene som ligger til grunn for utvelgelse og strukturering av konseptuelt materiale som skal brukes til verbal representasjon (op.cit.: 180.). Hypotesen om språkspesifikk konseptualisering går ut på at språkspesifikke typologiske trekk har innvirkning på denne ”informasjonsorganiseringen” allerede i den såkalte pre-verbale konseptualiseringsfasen. Denne hypotesen begrunnes med flere tverrspråklige og psykolingvistiske undersøkelser av både førstespråksproduksjon og avansert andrespråksproduksjon på mange europeiske språk (se for eksempel von Stutterheim, Nüse og Murcia-Serra 2002, Carroll, von Stutterheim & Nüse 2004, Carroll og von Stutterheim 2003, Behrens og Ramm 2003, Carroll, Rossdeutscher, von Stutterheim og Lambert 2008). Disse studiene har blant annet konsentrert seg om grammatikaliserte temporal-aspektuelle kategorier. Mitt fokus var imidlertid leksikalisering av den semantiske kategorien bevegelsesmåte. I det følgende vil jeg derfor kort presentere noe relevant andrespråksforskning som er gjort på bakgrunn av Talmys semantisk baserte typologi og Slobins ”thinking for speaking”-hypotese. Forskningen på dette feltet er fremdeles beskjeden, men jeg vil trekke fram noen studier som dreier seg både om innlæring av V-språket spansk og innlæring av S-språket dansk.

Relevant andrespråksforskning

Cadierno og Ruiz (2006) undersøkte hvordan bevegelsesmåte ble uttrykt på spansk hos tre ulike informantgrupper. De to første gruppene bestod av avanserte innlærere av spansk med dansk og italiensk som førstespråk. De danske innlærerne av spansk hadde L1 og L2 som var typologisk forskjell-

lige, mens de italienske innlærerne hadde typologisk like L1 og L2. I tillegg var det en kontrollgruppe av spanske førstespråksbrukere med i undersøkelsen. Materialet som ble analysert var gjenfortellinger av bildeboka *Frog, where are you?* ("Froskehistorien") av Mercer Mayer (1969). I denne undersøkelsen ble det forventet at de danske innlærerne skulle uttrykke bevegelsesmåte i større grad enn de to andre gruppene fordi deres førstespråk har trent dem i å legge spesielt merke til dette domenet. I tillegg ble det forventet at de skulle bruke mønsteret fra L1 også når det gjaldt måtesbeskrivelser i grensekryssingssituasjoner, til tross for at dette ikke er mulig i det spanske språket. Cadierno og Ruiz (2006) fant ingen signifikante forskjeller mellom de tre gruppene med hensyn til i hvor stor grad måtesverb ble brukt. Den danske gruppen tok heller ikke i bruk alternative måter å beskrive bevegelsesmåte på – altså underordnede setninger, leksikalske hjelpemidler eller beskrivelse av indre tilstander – i noe særlig større grad enn den italienske innlærergruppen (Cadierno og Ruiz 2006: 207). Men når det gjaldt uttrykk for bevegelsesmåte i grensekryssingssituasjoner, fant de en forskjell mellom de tre gruppene. Hos de danske innlærerne fant de spanske setninger som denne: **El perro saltó fuera de la ventana*. Det informantene antagelig mente å uttrykke her, var *Hunden hoppet ut av vinduet*. Det han/hun derimot uttrykker er *Hunden hoppet utenfor vinduet*. Innlæreren har med andre ord sannsynligvis fulgt mønsteret fra dansk og gitt uttrykk for bevegelsesmåte (hoppe) i verbet i en grensekryssingssituasjon, noe verken de italienske innlærerne eller de spanske førstespråksbrukerne gjorde.

Resultatet støttes av en undersøkelse av Navarro og Nicoladis (2005). Denne studien undersøkte innlærere av spansk med engelsk som førstespråk, og sammenlignet disse med førstespråksbrukere av spansk. Informantene fikk se to utdrag fra en Rosa Panter-tegnefilm som de skulle gjenfortelle. Navarro og Nicoladis undersøkte blant annet hva slags informasjon som lå i verbene hos de to gruppene (Retning og Måte). Til tross for at L2-informantene brukte noe mindre retningsverb og noen flere verb som uttrykte Måte, var ikke forskjellene signifikante. Navarro og Nicoladis (2005: 106) konkluderer med at informantene viste en klar tendens mot full tilegnelse av spansk typologi. En undersøkelse av Cadierno (2004) viste også en lignende tendens. Etter en gjennomgang av undersøkelsene (Cadierno 2004, Navarro og Nicoladis 2005 og Cadierno og Ruiz 2006) konkluderer Cadierno (2008: 37) med at den noe beskjedne empirien som er samlet hittil, peker i retning av at førstespråkets "thinking for speaking"-mønstre har en begrenset rolle i avansert andrespråkstilegnelse.

De ovennevnte studiene dreier seg om innlæring av et V-språk når man har et S-språk som førstespråk. Min studie gikk som nevnt motsatt vei, fra V-språket spansk til S-språket norsk. På bakgrunn av Talmys teori om saliens i verbkomplekset støttet jeg meg til følgende hypotese: "Learners of S-languages are, therefore, expected to have greater difficulties in the acquisition of motion constructions than learners of V-languages, especially in the domain of manner of motion" (Cadierno 2008: 41). Denne hypotesen leder igjen til en påstand om at det vil være vanskeligere å lære seg å skjelne mellom ulike bevegelsesmåter som innlæreren ikke har blitt trent til ut fra førstespråket enn å lære å gjøre færre distinksjoner enn han/hun er vant til. Med dette som utgangspunkt har Cadierno nylig gjort en undersøkelse som har vært svært relevant som bakgrunn for min studie.

Cadierno (2010) har undersøkt hvordan innlærere av dansk med tysk, russisk og spansk som førstespråk uttrykte bevegelse på sitt andrespråk. Nivået til innlærerne ble karakterisert som "lavere middelsnivå". De tre gruppene ble sammenlignet med en gruppe som hadde dansk som førstespråk. Hver gruppe bestod av 12 informanter. Cadierno ønsket blant annet å sammenligne hvilke leksikaliseringmønstre som ble brukt av de ulike gruppene for å beskrive grensekryssingssituasjoner, og hvor stor andel måtesverb som ble brukt av de ulike gruppene både i grensekryssingssituasjoner og generelt. Undersøkelsen inneholdt tre oppgaver. Først fikk informantene se tolv bilder som alle viste en mann som beveget seg over en grense på en bestemt måte. For eksempel *løpe inn i et hus, krabbe over et teppe* eller *snike seg ut av en sekk*. Informantene ble deretter bedt om å skrive ned hva de så på hvert bilde. Andre og tredje oppgave dreide seg om gjenkjenning av verb. Her var det en oppgave som dreide seg om produksjon og en om resepsjon. Resultatene av undersøkelsen viste signifikante forskjeller mellom innlærergruppen som hadde spansk som førstespråk på den ene siden og de som hadde tysk eller russisk som førstespråk på den andre. Dette viste seg i alle de tre oppgavene. I beskrivelsen av grensekryssingssituasjonene i den første oppgaven brukte de tyske og russiske innlærerne av dansk typiske S-språksmønstre som *måtesverb + retningssatellitt* (for eksempel *manden løber ud av huset*) i større grad enn de spanske innlærerne. De spanske brukte derimot oftere et *måtesnøytralt verb + en retningssatellitt* (for eksempel *manden kommer ud av huset*). Mønsteret *måtesnøytralt verb + et måtestillegg + en retningssatellitt* (for eksempel *manden kommer hemmeligt ud af sækken*) var svært lite brukt av de tre gruppene, også den spanske. Dessuten fant Cadierno at innlærere med tysk

og russisk som førstespråk produserte en signifikant større andel måtesverb enn innlærere med spansk som førstespråk, både i grensekryssings-situasjoner og generelt. Resultatene fra Cadiernos siste undersøkelse er svært interessante i lys av ”thinking for speaking”-hypotesen. De kan fungere som støtte for hypotesen om at førstespråkets ”thinking for speaking”-mønster har innflytelse på uttrykk for bevegelse på andrespråket.

Cadiernos ferske undersøkelse av dansk innlærerspråk ligger nært opptil min studie. Norsk og dansk skiller seg ikke vesentlig fra hverandre i hvordan bevegelsessituasjoner representeres språklig. Resultatene fra Cadiernos undersøkelse danner dermed et godt utgangspunkt for formuleringen av forskningshypoteser om innlærere av norsk med spansk som førstespråk.

Undersøkelsen – hypoteser og metode

Teorien jeg til nå har presentert, gir altså grunn til å anta at *innlærere av norsk med spansk som førstespråk vil uttrykke bevegelsesmåte i mindre grad enn personer med norsk som førstespråk*. Dessuten er det grunn til å tro at det er i uttrykk for grensekryssende bevegelsessituasjoner (eller bevegelsessituasjoner med et slutt punkt) at den typologiske forskjellen mellom norsk og spansk vil vise seg mest. Ut fra antagelsen om at det er en sammenheng mellom hvordan semantiske kategorier er leksikalisert, og i hvor stor grad de uttrykkes i et språk, formulerte jeg følgende to forskningshypoteser:

1. *Norsk L2-informantene vil bruke et leksikaliseringmønster som er påvirket av førstespråket, og skiller seg fra det norske L1-informantene bruker, når den semantiske kategorien bevegelse skal uttrykkes i grensekryssingssituasjoner.*
2. *Norsk L2-informantene vil uttrykke bevegelsesmåte i mindre grad enn norske L1-informantene når de samtidig uttrykker at bevegelsen krysser en grense / har et slutt punkt.*

Hypotesene ble testet ut ved hjelp av kvantitativ metode. Jeg samlet og analyserte muntlige gjenfortellinger av en gruppe med 20 informanter som hadde norsk som andrespråk og spansk som førstespråk.¹² Resultatene fra denne gruppen ble sammenlignet med tilsvarende informantdata fra 20 morsmålsbrukere av norsk. I deler av undersøkelsen hadde jeg også tilgang

til L1-data fra informanter med spansk som førstespråk, men fordi jeg ikke hadde nok informantdata av dette slaget, ble dette kun brukt til supplerende kvalitativ analyse.¹³

For at svaret på de ovennevnte hypotesene skulle kunne benyttes i diskusjonen om språkspesifikk konseptualisering, var forutsetningen at andrespråksinnlærerne skulle være på et *avansert* innlærernivå i norsk. Dette var nødvendig for å kunne skille *språklig begrensning* på andrespråket fra *konseptualisering*. Som vi har sett, legger det spanske språket til rette for en litt annen organisering av informasjon enn det norske språket, og dette har betydning for hvilke semantiske elementer som kommer i fokus når språkbrukerne ytrer seg. Når spansktalende skal uttrykke seg på norsk derimot, har de et annet grunnlag for å organisere denne semantiske informasjonen. Det er derfor et interessant poeng om det spanske språkets måte å strukturere semantisk informasjon på fremdeles styrer organiseringen når informantene er på mer avanserte nivåer i andrespråket og burde kjenne andrespråkets informasjonsorganisering. I motsetning til innlærere på lavere nivåer burde andrespråksinnlærere på avansert nivå i alle fall ha tilstrekkelig språklig kunnskap til å benytte seg av målspråkets strukturer. Hvis disse innlærerne likevel benytter seg av informasjonsorganisering som er påvirket av førstespråket, kan det tyde på at konseptualiseringsfasen er styrt av språkspesifikke prinsipper.

Hva som karakteriseres som en avansert innlærer, er selvsagt et definisjonsspørsmål, og det er mange faktorer som kan ha betydning for språklig kompetanse, blant annet oppholdstid i Norge, alder da man begynte å lære seg norsk, utdanning, interesse og evne til språklæring. Fordi det var veldig problematisk å ta alle disse forholdene i betraktning i forkant av undersøkelsen, brukte jeg som kriterium at informantene hadde lært norsk som voksne (eventuelt som tenåringer), hadde kommet over tidlige stadier av innlæringen, at de brukte norsk til daglig, enten hjemme, i jobb eller i studier, og at de var på et nivå hvor de kunne lese faglitteratur og følge undervisning på norsk. Til tross for noen variasjoner i alder, oppholdstid og utdanning, var informantgruppen relativt homogen. De var alle voksne mennesker fra et spansktalende land som hadde lært norsk i voksen alder (eventuelt som tenåring). Med unntak av to informanter som holdt på med studier, hadde alle fullført høyere utdanning.

Informantene ble blant annet presentert for 81 korte videoscener som alle viste ulike former for bevegelse.¹⁴ Mellom hver av videoscenene ble skjermen blå i 10 sekunder slik at informantene skulle få tid til å gjenfortelle fortløpende hva som hadde skjedd i scenene. Sekvensen varte i omtrent 23

minutter, og informantene snakket fritt uten spørsmål eller avbrytelser fra meg. Jeg hadde på forhånd bedt dem svare på spørsmålet: ”Hva skjer?”. Fra de 81 videoklippene valgte jeg ut følgende sju scener til analyse som alle ga uttrykk for *grensekryssing/sluttpunkt*:

- Nr. 16: Kvinne krysser gaten med barnevogn
- Nr. 18: Gutt hopper fra en kommode ned på en madrass
- Nr. 20: Lastebil kommer ut av en tunnel
- Nr. 30: Ferge krysser elv
- Nr. 40: Hund løper inn i veksthus
- Nr. 45: Passasjerer går om bord i et lite fly
- Nr. 77: Gutt klatrer opp på en vogn med høy

Scene 16 og 30 innebærer en bevegelse *over* noe (gate eller elv), scene 18 og 77 viser en situasjon der bevegelsen skjer enten ovenfra og ned eller nedenfra og opp, mens scene 20, 40 og 45 viser en bevegelse som skjer enten innenfra og ut eller utenfra og inn.

Studien min bygget altså på data fra *muntlig andrespråksproduksjon* med *visuelle stimuli* som utgangspunkt. Fordelen med å bruke muntlig materiale som utgangspunkt, i motsetning til for eksempel Cadierno (2010) som brukte skriftlig materiale, var at jeg kunne undersøke *spontan språkproduksjon*. I en muntlig kommunikasjonssituasjon har ikke informantene like mye tid til å tenke seg om før de ytrer seg som de har når de skal skrive. Ved å undersøke spontane ytringer, kunne jeg se nærmere på den umiddelbare informasjonsorganiseringen i forkant av ytringene. Dermed fikk jeg et godt utgangspunkt for å studere den mentale aktiviteten som foregikk *idet* informantene var i ferd med å ytre seg (konseptualisering eller ”thinking for speaking”).

Sammendrag av hovedfunn med diskusjon

Hypotese 1: Leksikaliseringsmønster

Tabell 1 viser leksikaliseringsmønsteret til gruppene norsk L1 og norsk L2 i beskrivelsene av alle videoscenene samlet. Det mest vanlige leksikaliseringsmønsteret hos gruppen norsk L1 (ca. 60 % av ytringene) var kombinasjonen *måtesverb* og *retningssatellitt* (**MV+RS**) (for eksempel *løpe inn*, *klatre opp* eller *hoppe ned*). I gruppen norsk L2 fant jeg derimot ikke ett ledende leksikaliseringsmønster, men snarere tre hovedmønstre. Ca. 36 % av ytringene ga ikke uttrykk for grensekryssing / sluttpunkt. Ek-

sempler på slike ytringer finner vi blant annet i scene 18: ”*et barn som leker i rommet sitt*” (Informant 10 – Norsk L2) og ”*et barn som# klatrer på **kommode på rommet sitt*” (Informant 8 – Norsk L2). Av de resterende ytringene bestod 30 % av en kombinasjon av *måtesverb* og *retningssatellitt* (for eksempel *hopper ned, klatrer opp*), mens ca. en tredel av ytringene bestod et *måtesnøytralt verb*, enten sammen med en *retningssatellitt* (–**MV+RS**), som i *komme inn* (omtrent 15 %) eller uten *retningssatellitt* (grensekryssingsverbet *krysse*, ca. 16 %).

Tabell 1: Leksikaliseringmønster alle videoscenene samlet

	Norsk L1		Norsk L2	
	Antall ytringer	%	Antall ytringer	%
MV+RS	85	60,5	42	30
-MV+RS	25	18	22	15,5
-MV+MT+RS	3	2	0	0
GKV	11	8	23	16,5
To predikater	0	0	2	1,5
-GK	16	11,5	51	36,5
Sum	140	100	140	100

(i prosentutregningen er det rundet av til nærmeste halve prosent)

MV + RS: et *måtesverb* og en *retningssatellitt*, som for eksempel *løpe inn* eller *klatre opp*.

–MV + RS: et *måtesnøytralt verb* og en *retningssatellitt*, som for eksempel *komme inn*.

–MV + MT + RS: en kombinasjon av et *måtesnøytralt verb*, et *måtestillegg* (enten et adverb eller et forklarende tillegg) og en *retningssatellitt* (for eksempel *kommer kjørende ut* eller *komme seg ned med litt knall og fall*).

GKV: *grensekryssingsverb* (*krysse*)

To predikater for å beskrive samme bevegelsessituasjon (*triller – og så krysser*).

–GK betyr at *grensekryssingen / slutt punktet for bevegelsen* ikke er uttrykt. For eksempel ”*det kommer en lastebil fra en * tunnel*” (Informant 3 – L2) eller ”*en båt som ** kjører ** kanskje i en fjord*” (Informant 14 – L2)

Ved bruk av en *kji-kvadrat-test*¹⁵ på tallene i tabell 1 fant jeg ut at det var signifikante forskjeller mellom leksikaliseringmønstrene til gruppene norsk

L1 og norsk L2 ($kji\text{-kvadrat}=37.266$, antall frihetsgrader=3, $p\text{-verdi}<0,000$).¹⁶ På bakgrunn av disse resultatene kan man slutte at det er overveiende sannsynlig at voksne avanserte innlærere av norsk med spansk som førstespråk tilsvarende dem som er med i min undersøkelse, vil velge et annet leksikaliseringmønster når Retning og Måte skal uttrykkes i muntlige beskrivelser av grensekryssingssituasjoner enn språkbrukere som har norsk som førstespråk.

Men denne utregningen viste bare at gruppen norsk L2 vil bruke et *annet* mønster enn norsk L1 i beskrivelsen av slike bevegelsessituasjoner. Hypotesen gikk imidlertid ut på at L2-informantene ville følge leksikaliseringmønsteret fra *førstespråket spansk*. For å finne ut av dette, var det nødvendig å trekke fram de delene av leksikaliseringmønsteret der gruppen norsk L2 skilte seg mest fra norsk L1 og drøfte om disse skillene kunne forklares ut fra et typisk spansk leksikaliseringmønster.

Som nevnt viste andrespråksgruppen et variert mønster i beskrivelsene av videoscenene, og ytringene fordelte seg ganske jevnt på de tre kategoriene *måtesverb + retningssatellitt*, *måtesnøytralt verb + retningssatellitt/grensekryssingsverb* og *ikke grensekryssing*. I gruppen norsk L1 fant jeg imidlertid ett ledende mønster, nemlig *måtesverb + retningssatellitt*. Dette mønsteret ble brukt i omtrent dobbelt så mange norsk L1-ytringer som L2-ytringer. Dette funnet er i tråd med hypotesen om at det typiske S-språkmønsteret består i å kombinere Bevegelse og Måte i verbet mens retningen ligger i en satellitt. Et slikt leksikaliseringmønster er ikke typisk for V-språket spansk. Denne forskjellen i leksikaliseringen mellom norsk L1 og norsk L2 kan derfor skyldes overføring fra spansk, og kan tyde på at andrespråksinnlærerne ikke hadde reorganisert de semantiske kategoriene som var etablert i førstespråket. Videre fant jeg at *måtesnøytrale verb*, enten i kombinasjon med en retningssatellitt (som i *komme ut*) eller i form av grensekryssingsverbet *krysse*, ble brukt i omtrent 32 % av L2-ytringene, mens det ble brukt i 26 % av L1-ytringene. Bruken av et *måtesnøytralt verb + retningssatellitt* var omtrent like frekvent hos de to gruppene norsk L1 og norsk L2. Det var likevel tydelige skiller mellom informantgruppene i bruken av det måtesnøytrale verbet '*komme*' + *retningssatellitt*. Konstruksjonen *kommer/kjem + retningssatellitt* fant jeg *kun* i beskrivelsen av scene 20 (lastebil kommer ut av en tunnel) i norsk L1-materialet. I L2-materialet fant jeg derimot bruk av *kommer + retningssatellitt* i fem av videoscenene. Konstruksjonen ble mest brukt i scene 20, scene 40 (hund løper inn i veksthus) og scene 45 (passasjerer går om bord i et lite fly), altså de scenene jeg

tidligere har kategorisert som ”*inn/ut-situasjoner*”. Et eksempel på en ytring som beskriver scene 40 er ‘*en hund kommer inn et ** grønn hus * på landet*’ (Informant 20 – norsk L2).

På norsk ville det være unaturlig å bruke konstruksjonen *komme inn* i beskrivelsen av scene 40 og 45. Det har sammenheng med perspektivet til betrakteren av bevegelsessituasjonen. Dersom bevegelsen skjer *i retning av* betrakteren, er det naturlig å bruke verbet *komme*. Beveger objektet seg derimot *bort fra* betrakteren, vil en førstespråksbruker av norsk velge et annet verb enn *komme*, gjerne et måtesverb som for eksempel *gå* eller *kjøre*. Scene 40 og 45 viser noen som beveger seg *inn* i noe mens betrakteren står på ut-siden, mens scene 20 viser en lastebil som beveger seg *ut* av en tunnel *mot* betrakteren. Det er kun i det sistnevnte tilfellet konstruksjonen *komme + retningssatellitt* ville være en vanlig uttrykksmåte på norsk. Funnene fra scene 20, 40 og 45 viser en tendens til at informanter fra gruppen norsk L2 ikke tar hensyn til betrakterens perspektiv i valg av verbkonstruksjon, men velger det måtesnøytrale verbet *komme*, selv i tilfeller der det ikke er en idiomatisk uttrykksmåte på norsk. Det kan med andre ord virke som om L2-informantene her følger et leksikaliseringmønster som ligner spansk, ved at Bevegelse og Retning kombineres i verbkomplekset, mens Måten utelates.

Ved hjelp av en kvalitativ analyse av seks spansk L1-ytringer som gjenfortalte bevegelsessituasjonen *en hund som løper inn i et hus*, fant jeg den samme tendensen. Det spanske verbet *entrar* (bevege seg inn) ble brukt av fem av de seks informantene. Dette verbet er ikke bundet av betrakterperspektiv og kan brukes både i betydningen *gå inn* og *komme inn*. Verbet *entrar* inneholder informasjon om bevegelsesretning og grensekryssing, men ikke om bevegelsesmåte. Skal man oversette *entrar* til norsk, vil det mest presise være å bruke et *måtesnøytralt verb + retningssatellitten inn*.¹⁷ Den norske konstruksjonen *komme inn* kan derfor sies å ha det samme semantiske innholdet som *entrar*. Andrespråksinformantenes bruk av denne konstruksjonen i tilfeller der det høres unaturlig ut for en førstespråksbruker av norsk, kan derfor tyde på en overføring av spansk leksikaliseringmønster.

Siden bevegelsesmåten ikke bakes inn i verbet i like stor grad på spansk som på norsk, kan altså informasjon om Måte i stedet uttrykkes ved hjelp av ulike typer måtestillegg i spanske ytringer, for eksempel et adverb, et verb i gerundium eller en forklarende leddsetning. Eksempler på tilsvarende ytringer på norsk kan være *han kommer løpende inn døra* eller *’så kommer*

han seg ned til slutt da med litt knall og fall og sånn' (Informant 18 – Norsk L1). Analysen av videoscenene viste imidlertid at *ingen* av norsk L2-ytringene inneholdt konstruksjonen *måtesnøytralt verb + måtestillegg + retningssatellitt*. Dette funnet stemmer overens med funn fra undersøkelsen til Cadierno (2010). Hun fant at ingen av de tre innlærergruppene av dansk (med spansk, tysk og russisk som førstespråk) brukte konstruksjonen – **MV+MT+RS** i særlig grad. Disse funnene er altså i tråd med Talmys hypotese om at semantiske kategorier gjerne utelates hvis de må uttrykkes på utsiden av verbkomplekset.

Et annet karakteristisk trekk ved leksikaliseringsmønsteret til gruppen norsk L2 i beskrivelsen av videoscenene var den store andelen som ikke uttrykte grensekryssingen eller sluttpunktet for bevegelsen. Omtrent 36 % av ytringene fra gruppen norsk L2 ga ikke uttrykk for grensekryssingen / sluttpunktet sammenlignet med bare om lag 11 % av norsk L1-ytringene. Fordi jeg i hypotese nr. 2 var interessert i å undersøke uttrykk for bevegelsesmåte og grensekryssing *samtidig*, konsentrerte jeg meg kun om ytringene som uttrykte grensekryssingen, og analyserte derfor ikke kategorien –**GK** nærmere. Men jeg vil allikevel hevde at den store andelen av ytringer der grensekryssingen ikke ble uttrykt i L2-materialet, kan tyde på en overføring fra spansk. En supplerende kvalitativ analyse av spansk L1-materiale fra 20 informanter som gjenfortalte to scener fra en stumfilm (*Quest*)¹⁸, viste at hele 72,5 % av ytringene ikke ga uttrykk for grensekryssing, mot 50 % av norsk L2-ytringene og 15 % av norsk L1-ytringene (Holum 2009: 76–77). Med andre ord kan den store andelen andrespråksinformanter som ikke uttrykte grensekryssing indikere at det semantiske mønsteret som var etablert fra førstespråket fremdeles hang igjen. Det manglende uttrykket for bevegelsenes slutt punkt kan ha sammenheng med at spansk, i motsetning til norsk, er et aspektspråk. Funnene i min undersøkelse stemmer overens med Stutterheim, Nüse og Murcia-Serra (2002), som fant at informanter som snakket språk med grammatikalisert aspekt (spansk og engelsk) uttrykte sluttpunktet for bevegelsen i mindre grad enn språkbrukere av tysk, som ikke er et aspektspråk.

Funnene fra analysen av de sju videoscenene indikerer altså at det er sannsynlig at avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk vil bruke et annet leksikaliseringsmønster enn personer med norsk som førstespråk, og at de vil velge et mønster som ligner mer på spansk når de skal uttrykke bevegelse i grensekryssingssituasjoner på norsk. Funnene tyder på at andrespråksinnlærerne vil bruke konstruksjonen *måtes-*

verb + retningssatellitt i mindre grad enn førstespråksbrukerne av norsk. Videre er det sannsynlig at de vil uttrykke grensekryssingen i mindre grad enn personer med norsk som førstespråk. I såkalte ”*krysse-situasjoner*” vil andrespråksinnlærerne bruke grensekryssings verbet *krysse* i større grad enn førstespråksbrukerne. Med andre ord støtter funnene hypotese 1.

Hypotese 2: Uttrykk for bevegelsesmåte i grensekryssingssituasjoner

Videre undersøkte jeg i hvor stor grad bevegelsesmåte og grensekryssing / slutt punkt ble uttrykt i videoscenene samlet. Bevegelsesmåte kan som nevnt uttrykkes på flere måter, både gjennom måtesverb og ulike former for måtestillegg (adverb, leddsetninger). For å finne ut i hvor stor grad bevegelsesmåte ble uttrykt samtidig som grensekryssing, delte jeg inn ytringene i tre kategorier: **GK+Måte** (i denne kategorien er *både* grensekryssing og Måte uttrykt samtidig), **GK-Måte** (i denne kategorien er grensekryssingen uttrykt, men ikke Måte) Til slutt skilte jeg ut alle ytringer som ikke uttrykte grensekryssing / slutt punkt i kategorien **-GK**. Dette gjorde jeg fordi jeg kun ønsket å undersøke uttrykk for Måte i ytringer der grensekryssingen / slutt punktet var uttrykt.

Tabell 2 viser hvordan ytringene som beskriver videoscenene var fordelt på de tre gruppene, både i antall og prosent.

Tabell 2: Uttrykk for grensekryssing og Måte i videoscenene samlet

	Norsk L1		Norsk L2	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
GK + Måte	88	63 %	42	30 %
GK – Måte	36	25,5 %	47	33,5 %
-GK	16	11,5 %	51	36,5 %
Totalt	140	100 %	140	100 %

Av tabellen kan vi lese at 30 % av norsk L2-ytringene uttrykte både grensekryssing og Måte, mot 63 % av norsk L1-ytringene. Videre ser vi at ca. 33 % av L2-ytringene uttrykte grensekryssing uten informasjon om Måte, mens ca. 25 % av norsk L1-ytringene befinner seg i denne kategorien. Til slutt ser vi at omtrent 36 % av L2-ytringene ikke ga uttrykk for grensekryssing, mot om lag 11 % av norsk L1-ytringene. Ved å bruke en *kji-kvadrat-test* på tallene i tabell 2, kom jeg fram til at forskjellene mellom gruppene var signifikante (*kji-kvadrat*=36,018, antall frihetsgrader=2, *p-verdi*<0.000) når

det gjaldt fordelingen på de tre kategoriene **GK + Måte**, **-GK + Måte** og **-GK**.

Utregningen som er presentert i tabell 2 baserte seg på det totale antallet ytringer som ble uttrykt av de to gruppene. Vi har allerede sett at hele 36,5 % av L2-ytringene ikke ga uttrykk for grensekryssing, mot bare om lag 11 % av norsk L1-ytringene. Hvis jeg fjerner alle ytringer som ikke uttrykte grensekryssing og konsentrerer meg om de resterende ytringene, står jeg igjen med 124 L1-ytringer og 89 L2 ytringer. Tabell 3 viser at ca. 71 % av de 124 ytringene som uttrykte grensekryssing hos L1-informantene også inneholdt informasjon om Måte. I L2-materialet inneholdt ca. 47 % av grensekryssingsytringene informasjon om Måte. Ved å utføre en kji-kvadrat-test på tabell 3 fant jeg at forskjellene mellom informantgruppene norsk L1 og norsk L2 var signifikante når det gjaldt uttrykk for Måte, også når jeg undersøkte *kun* de situasjonene der grensekryssingen ble uttrykt (kji-kvadrat=12,316, antall frihetsgrader=1, p-verdi<0,000).

Tabell 3: Uttrykk for Måte i ytringer som også uttrykker grensekryssing

	Norsk L1		Norsk L2	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
GK+Måte	88	71 %	42	47 %
GK-Måte	36	29 %	47	53 %
Totalt	124	100 %	89	100 %

(Rundet av til nærmeste halve prosent)

I utregningene hittil har jeg ikke tatt hensyn til det jeg har kalt *implisitt grensekryssing*. Innenfor kategorien implisitt grensekryssing regnet jeg uttrykksmåtene *fra – til* og *gjennom*. Eksempler på ytringer der grensekryssingen uttrykkes implisitt fant jeg blant annet i scene 18 og 20:

Scene 18 (Informant 1 – Norsk L2)

- 69 nå har jeg sett et ivrig barn
70 som ** bare hopper fra en kommode og til en madrass (...) ¹⁹

Scene 20 (Informant 15 – Norsk L2)

- 39 en ** svær lastebil ** kommer gjennom en ** tunnel

Det var innslag av uttrykk for implisitt grensekryssing både hos norsk L1- og norsk L2-informantene. Ved å undersøke kategorien **-GK** nærmere fant jeg 13 tilfeller av slik implisitt grensekryssing i L2-materialet (noe som utgjør ca. 25 % av det totale antall ytringer i kategorien **-GK**). I materialet fra gruppen norsk L1 fant jeg bare 2 tilfeller av implisitt grensekryssing (noe som utgjør ca. 12 % av ytringene i kategorien **-GK**).

Ved å gjøre nye utregninger tilsvarende de ovenfor hvor også implisitt grensekryssing ble tatt i betraktning, var fremdeles forskjellene mellom gruppene signifikante. Tabell 4 viser hvor stor andel av ytringene som uttrykte grensekryssing (enten implisitt eller eksplisitt) som samtidig uttrykte Måte. Av de 102 L2-ytringene som uttrykte en form for grensekryssing, inneholdt 50 % informasjon om bevegelsesmåte. Av de 126 L1-ytringene som uttrykte grensekryssing, inneholdt 71,5 % samtidig informasjon om bevegelsesmåte. En signifikansutregning på tabell 4 viste at selv når implisitt grensekryssing ble tatt med i beregningen, var det signifikante forskjeller mellom gruppene når det gjaldt hvorvidt ytringene som uttrykte grensekryssing samtidig inneholdt informasjon om bevegelsesmåte eller ikke (kji-kvadrat=10,969, antall frihetsgrader=1, p-verdi< 0.000).

Tabell 4: Uttrykk for Måte i ytringer som også uttrykker grensekryssing (inkludert implisitt grensekryssing)

	Norsk L1		Norsk L2	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
GK+Måte	90	71,5 %	51	50 %
GK-Måte	36	28,5 %	51	50 %
Totalt	126	100 %	102	100 %

I analysen av videoscenene samlet fant jeg altså signifikante forskjeller mellom gruppene norsk L1 og norsk L2 i deres uttrykk for Måte og grensekryssing/slutt punkt samtidig. Disse funnene støtter med andre ord hypotese 2.

Ved å kombinere resultatet av hypotese 1 og 2 ser vi at det er en sammenheng mellom hvordan den semantiske informasjonen Måte er leksikalisert og i hvor stor grad den uttrykkes. Dette bekrefter Talmys hypotese om at semantiske kategorier som kan uttrykkes i *bakgrunnen* vil bli oftere uttrykt enn dem som må uttrykkes i *forgrunnen*. At andrespråksinformantene overfører leksikaliseringsmønsteret fra spansk, fører altså til

at kombinasjonen av de semantiske kategoriene bevegelsesmåte og grensekryssing blir mindre uttrykt hos dem enn hos informanter med norsk som førstespråk. Dette funnet kan indikere at konseptualiseringsmønsteret fra førstespråket påvirker andrespråksinformantene, selv på et avansert nivå i andrespråket.

Konklusjon og videre forskning

Resultatene fra undersøkelsen min støtter altså hypotesene om at avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk vil følge leksikaliseringmønstre fra førstespråket og uttrykke bevegelsesmåte i mindre grad enn førstespråksbrukere av norsk når de samtidig uttrykker at bevegelsen krysser en grense. I studien har jeg primært undersøkt hva mine informanter *uttrykker*, ikke hva de *tenker* eller *oppfatter*. Men siden alle informantene ble utsatt for samme visuelle stimuli i forkant av ytringene, vil jeg hevde at deres språklige uttrykk også kan fortelle noe om hvordan de har tenkt i forkant av ytringene, i den såkalte *preverbale* fasen (jf. Levelt). De språklige uttrykkene forteller oss hvilken informasjon språkbrukerne har valgt å uttrykke, og hvilken informasjon de har utelatt. Hypotesen om språkspesifikk konseptualisering står i motsetning til Levelts (1989) påstand om at den preverbale fasen (konseptualiseringen) er *språkuavhengig*, og at det kun er ulike språks begrensninger som hindrer språkbrukerne i å uttrykke den semantiske informasjonen de ønsker. Von Stutterheim (m.fl.) formulerer dette problemet i følgende sentrale spørsmål:

It is an empirical question to find out whether speakers of different languages already follow different paths in organising information within the conceptualizer or whether the outcome of these processes is language independent and then forced into different linguistic moulds (von Stutterheim, Nüse og Murcia-Serra 2002: 182).

Det er svært problematisk å forholde seg til dette spørsmålet, og det er fremdeles behov for mer psykologvistisk forskning på feltet. Men ved hjelp av min undersøkelse av avanserte andrespråksinnlærere mener jeg allikevel å ha bidratt til å ha kommet litt nærmere et mulig svar. Hvis språkbrukeres konseptualisering hadde vært lik uavhengig av hvilket førstespråk man hadde, ville bruk av et andrespråk med en annerledes organisering av

semantisk innhold enn førstespråket gi språkbrukerne nye muligheter til å uttrykke semantisk informasjon som førstespråket ikke ga. Hvis andrespråksbrukere virkelig ønsket å få fram denne informasjonen, ville det være enkelt for dem å uttrykke dette på andrespråket, så sant de hadde tilegnet seg det nye mønsteret for organisering av semantisk innhold. Andrespråksinnlærerne i min undersøkelse var på et så avansert nivå at det var forventet at de hadde tilegnet seg organiseringen av semantisk innhold i norsk. Resultatene av undersøkelsen min viste imidlertid at andrespråksinnlærerne fulgte mønster fra førstespråket sitt til tross for at dette ikke var idiomatisk på norsk. Disse resultatene antyder at utvelgelsesprosessen i den *preverbale* fasen har vært ulik hos gruppene norsk L1 og norsk L2. Forskjellen mellom gruppene kan forklares med at semantiske kategorier fra spansk fremdeles henger igjen. Dette støtter Slobin og von Stutterheims (m.fl.) hypotese om at det er veldig vanskelig å reorganisere konseptualiseringsmønstre eller ”thinking for speaking”-mønstre fra førstespråket.

Selv om det i dag er økende interesse for andrespråksforskning på bakgrunn av hypotesen om språkspesifikk konseptualisering og ”thinking for speaking”-hypotesen (Jf. for eksempel ASKeladden-prosjektet ved Universitetet i Bergen²⁰ og Han og Cadierno 2010), er arbeidet som hittil er gjort relativt beskjedent. For å komme enda nærmere et mulig svar på disse hypotesene er det behov for analyser av et større antall førstespråk og andrespråk. Når det gjelder uttrykk for bevegelse, er datamaterialet fra videoscenene i studien min godt egnet til videre analyse. Det inneholder et stort antall ytringer som beskriver enkle bevegelsessituasjoner. Materialet kan blant annet brukes til å stille nye forskningsspørsmål om uttrykk for bevegelse med bakgrunn i hypotesen om språkspesifikk konseptualisering. Det ville for eksempel være meget interessant å gjøre en nærmere analyse av den store andelen ytringer som ikke uttrykte grensekryssing i materialet mitt. I tillegg kan materialet sammenlignes med tilsvarende materiale fra avanserte andrespråksinnlærere av norsk med flere typologisk ulike førstespråk, for eksempel S-språkene *engelsk, tysk, nederlandsk, finsk, russisk* eller *kinesisk* sammenlignet med V-språkene *spansk, fransk, tyrkisk* eller *japansk*. Videre ville det forsterket hypotesen om språkspesifikk konseptualisering ytterligere dersom man kom fram til de samme resultatene på bakgrunn av analyser av andrespråksbrukere på enda mer avansert nivå.

Noter

1. Talmy definerer begrepet *satellitt* på følgende måte: "the grammatical category of any constituent other than a nominal or prepositional-phrase complement that is in a sister relation to the verb root" (Talmy 2000: 222).
2. Denne artikkelen er en forkortet og revidert utgave av min masteroppgave *Språkspesifikk konseptualisering og muntlig andrespråksproduksjon – en studie av uttrykk for bevegelsesmåte hos avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk* (Holum 2009).
3. Det Talmy kaller verbpartikkel, kan også klassifiseres som preposisjon eller retningsadverb i norsk (gå *inn*, løpe *ut*, rulle *av* osv). I denne artikkelen har jeg i tråd med Talmy valgt å kalle disse for verbpartikler.
4. Se note 1. Ifølge Talmy tilhører en satellitt en lukket ordklasse, den kan være et affiks eller et eget ord og ha mange ulike grammatiske former avhengig av språk. I likhet med på engelsk har satellitten på norsk form av en verbpartikkel (gå *ut*, komme *inn* osv...).
5. Gerundium i spansk kan minne om en satellitt, men Talmy klassifiserer ikke gerundium som satellitt fordi det ikke tilhører en lukket ordklasse (Talmy 2000: 114).
6. Det er vanskelig å finne en presis norsk oversettelse av ordet "Path". En kan bruke *sti*, *retning* eller *bevegelseslinje*. For enkelhets skyld har jeg valgt å holde meg til *Retning* (med stor R), til tross for at dette ordet ikke er helt presist. Jeg legger allikevel det samme innholdet i *Retning* som i det engelske "Path". Talmys definisjon av Path er: "The **Path** (with a capital P) is the path followed or site occupied by the Figure object with respect to the Ground object" (Talmy 2000: 25).
7. Se note 3
8. Verbet "rulle" i setning (1a) refererer til *blyantens* Bevegelse. En blyant kan rulle av seg selv (for eksempel hvis bordet er skjevt). "Rulle" uttrykker dermed blyantens bevegelsesmåte. Verbet "blåse" i setning (1b) forutsetter derimot en annen deltaker i situasjonen. En blyant kan ikke *blåse* av egen kraft, den er avhengig av at noe eller noen blåser på den. Med andre ord gir verbet *blåse* i setning (1b) uttrykk for bevegelsens Årsak.
9. Et karakteristisk mønster er ifølge Talmy "(...) *colloquial* in style, (...) *frequent* in occurrence in speech (...) [and] *pervasive*, rather than limited – that is, a wide range of semantic notions are expressed in this type" (Talmy 2000: 27).
10. Dette mønsteret er ikke så vanlig. Det finnes noen få eksempler på en forening av Bevegelse og Figur på norsk: "å regne" og "å spytte" (i disse verbene er Figuren (*regnet* eller *spyttet*) og Bevegelsen forent i samme ord). Men selv om det finnes noen få eksempler, utgjør ikke dette noe typisk mønster verken i norsk eller i de fleste andre språk. I Atsugewi (et språk fra Nord-California) er slike verb derimot vanlige.
11. Slobin (2004) påpeker imidlertid et unntak fra regelen om at måtesverb ikke kan brukes i forbindelse med grensekryssing i V-språk. Måtesverb som uttrykker øyeblikkelig handling, slik som for eksempel verb som tilsvarer de engelske *plunge* og *throw oneself*, kan opptre samtidig med grensekryssing i V-språk. Et eksempel fra spansk er *tirarse a la piscina* ('å kaste seg uti badebassenget'). Jeg har imidlertid ikke analysert slike bevegelsessituasjoner i min undersøkelse.
12. Takk til Cecilia Abella for deler av datainnsamlingen.
13. Materialet fra kontrollgruppene fikk jeg tilgang til gjennom forskningsprosjektet *Language Specific Perspectivation in Language Production*, ledet av Christiane von

- Stutterheim. Prosjektet var et samarbeid mellom Karl-Ruprecht Universität Heidelberg og Universitetet i Oslo og var et underprosjekt av SPRIK (Språk i kontrast) ved Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk (ILOS) ved Universitetet i Oslo. Se for øvrig: <http://www.hf.uio.no/ilos/forskning/prosjekter/sprik/>
14. I denne artikkelen diskuteres kun halvparten av datamaterialet som ble analysert i undersøkelsen. Informantene fikk i tillegg se en stumfilm (*Quest*), som de skulle gjenfortelle. I denne delen av undersøkelsen hadde jeg også tilgang til spansk L1-data. Dette datamaterialet egnet seg best til kvalitativ analyse og ble derfor brukt til det. Analysen av denne delen av undersøkelsen viste i hovedsak samme tendens som den kvantitative analysen og forsterket hypotesene mine.
 15. For å regne ut signifikansen, brukte jeg et interaktivt kalkuleringsverktøy: Preacher, K. J. (2001, April). Calculation for the chi-square test: An interactive calculation tool for chi-square tests of goodness of fit and independence [Computer software]. Tilgjengelig fra: <http://people.ku.edu/~preacher/chisq/chisq.htm> (oppført: april 2009).
 16. Fordi tallene i kategoriene **-MV+MT+RS** og **to predikater** er for lave, har jeg vært nødt til å fjerne disse kategoriene fra tabellen for at signifikansutregningen skulle bli gyldig. Det betyr at jeg har sett bort fra til sammen 5 ytringer (3 norsk L1 og 2 norsk L2) i signifikansutregningen. Ved å ta kji-kvadrat-testen på de resterende ytringene kom jeg fram til at det er signifikante forskjeller mellom gruppene når jeg sammenlignet kategoriene *måtesverb + retningssatellitt (MV+RS)*, *måtesnøytralt verb + retningssatellitt/grensekryssingsverb (-MV+RS / GKV)* og *ikke grensekryssing (-GK)*.
 17. Vi har riktignok det norske verbet *entre*, men dette verbet er knyttet til spesialområder og innehar kun deler av betydningen til det spanske verbet *entrar*.
 18. Se note 14.
 19. Til tross for at sluttpunktet for bevegelsen er uttrykt i denne ytringen (*til en madrass*), er ikke selve bevegelsen som krysser grensen fra oppe til nede uttrykt eksplisitt. Satellitten *ned*, som er den vanlige markøren for skifte av tilstand fra oppe til nede på norsk, er utelatt, og derfor klassifiserer jeg ytringer av denne typen som implisitt grensekryssing.
 20. <http://www.uib.no/fg/askeladden>

Litteratur

- Aske, J. 1989. "Path predicates in English and Spanish: a closer look", i K. Hall, M. Meacham, R. Shapiro (red.) *Proceedings of the fifteenth annual meeting of the Berkeley Linguistics Society 15*, s. 1–14, Berkeley California, Berkeley Linguistics Society.
- Behrens, B. og W. Ramm 2003. "Ser vi det samme eller styres vi av vår språklige kode?: Rapport fra det norske bidraget til det internasjonale språkprosjektet 'Konseptualisering og språkspesifikk kunnskap'", i Golden, A. og E. Ryen (red.), *NOA*, nr. 24, Institutt for lingvistiske fag, Universitetet i Oslo.
- Berman, R. A. og D. I. Slobin 1994. *Relating events in narrative: a crosslin-*

- guistic developmental study*, Hillsdale, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates.
- Cadierno, T. 2004. "Expressing motion events in a second language: A cognitive typological approach", i M. Achard & S. Niemeier (red.), *Cognitive linguistics, second language acquisition and foreign language pedagogy*, s. 13–49, Berlin, Mouton de Gruyter.
- Cadierno, T. & Ruiz, L. 2006. "Motion events in Spanish L2 acquisition", i *Annual Review of Cognitive Linguistics*, 4, s. 183–216, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.
- Cadierno, T. 2008. "Learning to talk about motion in a foreign language", i P. Robinson og N.C. Ellis (red.), *Handbook of cognitive linguistics and second language acquisition*, s. 239–275, New York / London, Routledge.
- Cadierno, T. 2010. "Motion in Danish as a second language: Does the learner's L1 make a difference?" i Z-H. Han og T. Cadierno (red.), *Linguistic relativity in second language acquisition: Thinking for speaking*, s. 1–33, Clevedon, Multilingual Matters.
- Carroll, M og C. von Stutterheim 2003. "Typology and information organisation: perspective taking and language-specific effects in the construal of events", i Ramat, A. G. (red.) *Typology and second language acquisition*, s. 365–402, Berlin, Mouton de Gruyter.
- Carroll, M., von Stutterheim, C. & Nüse, R. 2004. "The language and thought debate: a psycholinguistic approach", i C. Habel & T. Pechmann (red.), *Multidisciplinary approaches to Language Production*, s. 183–218, Berlin: Mouton de Gruyter.
- Carroll, M., A. Rossdeutscher, C. von Stutterheim, M. Lambert 2008. "Subordination in narratives and macrostructural planning: Taking a comparative point of view", i Fabricius-Hansen, C. og W. Ramm (red.), *'Subordination' versus 'coordination' in sentence and text: A cross-linguistic perspective*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.
- Han, Z-H. og Cadierno, T. (red.) 2010. *Linguistic Relativity in Second Language Acquisition: Thinking for Speaking*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Holum, L-M. 2009. *Språkspesifikk konseptualisering og muntlig andrespråksproduksjon – en studie av uttrykk for bevegelsesmåte hos avanserte andrespråksinnlærere av norsk med spansk som førstespråk*, Masteroppgave i nordisk språk i Lektor- og adjunktprogrammet, Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo

- Levelt, W. J. M. c1989. *Speaking: From intention to articulation*, Cambridge, Massachusetts/London, MIT Press.
- Navarro, S. og E. Nicoladis 2005. "Describing motion events in adult L2 Spanish narratives", i D. Eddington (red.), *Selected Proceedings of the 6th Conference on the Acquisition of Spanish and Portuguese as First and Second Languages*, s. 102–107, Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project.
- Slobin, D.I. 1993. "Adult language acquisition: a view from child language study", i C. Perdue (red.), *Adult language acquisition: cross-linguistic perspectives, Volume II: The results*, s. 239–252, Cambridge, Cambridge University Press.
- 1996. "From 'thought and language' to 'thinking for speaking'", i J. J. Gumperz & S.C. Levinson (red.), *Rethinking linguistic relativity*, s 70–96, Cambridge, Cambridge University Press.
- 2000. "Verbalized events: A dynamic approach to linguistic relativity and determinism", i Niemeier, S og Dirven, R (red.), *Evidence for linguistic relativity*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.
- 2003. "Language and thought online: Cognitive consequences of linguistic relativity", i Gentner, D. & Goldin-Meadow (red.), *Language in mind: Advances in the study of language and thought* (s 157–192), Cambridge, MA: MIT Press.
- 2004. "The many ways to search for a frog: Linguistic typology and the expression of motion events", i S. Strömquist & L. Verhoeven (red.), *Relating events in narrative: Vol. 2. Typological and conceptual perspectives*, s. 219–257, Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum Associates.
- 2005. "Relating narrative events in translation", i D. Ravid & H. B. Shyldkrot (red.), *Perspectives on language and language development: Essays in honor of Ruth A. Berman*, s. 115–129, Dordrecht, Kluwer.
- Slobin, D. I & N. Hoiting 1994. "Reference to movement in spoken and signed languages: typological considerations", i *Proceedings of the twentieth annual meeting of the Berkeley linguistics society*, s. 487–505, Berkeley California, Berkeley Linguistics Society.
- von Stutterheim, C., R. Nüse og J. Murcia-Serra 2002. "Cross-linguistic differences in the conceptualisation of events" i Hasselgård, H., S. Johansson, B. Behrens og C. Fabricius-Hansen (red.), *Information structure in a cross-linguistic perspective*, s. 179–198, Amsterdam, Rodopi.
- Talmy, L. 2000. *Toward a cognitive semantics: Volume II: Typology and process in concept structuring*, Cambridge, Massachusetts, MIT Press.

Andre kilder:

Preacher, K. J. 2001, April. Calculation for the chi-square test: An interactive calculation tool for chi-square tests of goodness of fit and independence [Computer software]. Tilgjengelig fra:

<http://people.ku.edu/~preacher/chisq/chisq.htm> (Oppsøkt: april 2009)

Universitetet i Bergen, Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier, Det humanistiske fakultetet. *ASKeladden: Morsmålstransfer i norsk innlærerspråk. En korpusbasert tilnærming*. Tilgjengelig fra:

<http://www.uib.no/fg/askeladden> (Oppsøkt: november 2010)

Universitetet i Oslo, Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk, Det humanistiske fakultet. *Språk i kontrast – SPRIK*, Tilgjengelig fra: <http://www.hf.uio.no/ilos/forskning/prosjekter/sprik/> (Oppsøkt: juli 2010)

Abstract

Expressing Manner of Motion in a Second Language

Can typological features in our mother tongue influence what we notice around us and what we consider as important to talk about? And, if so, do we transfer these concepts into a second language – even at more advanced levels? Based on these questions, I have studied expression of manner of motion in learners of Norwegian with Spanish as first language. In Norwegian manner of motion is usually expressed in the verb, while the path of motion generally is expressed outside the verb (Anna *svømmer inn* i grotten. “Anna *swims into* the cave”). In Spanish, however, it is usual to express the path of motion in the verb, while the manner of motion is generally expressed on the outside (Anna *entra* la cueva *nadando*. “Anna *enters* the cave *swimming*”). In the light of how motion is expressed, Talmy (2000) characterises Norwegian as an S-language (where path of motion is expressed in a *satellite*, “the grammatical category of any constituent other than a nominal or prepositional-phrase complement that is in a sister relation to the verb root” Talmy 2000: 222.) and Spanish as a V-language (where path of motion is expressed in the verb). He claims that semantic information about manner of motion is more easily accessible to linguistic representation in S-languages than in V-languages. As a consequence of this, one may assume that information about manner of motion will be expressed to a lesser extent

in Spanish than in Norwegian. My hypothesis proposed that this phenomenon also would appear in relatively advanced second language production. Through an analysis of oral retellings of seven selected video scenes that showed different kinds of motion events, I found that the second language informants used a lexicalisation pattern that resembled the first language and generally expressed manner of motion less than the informants with Norwegian as their first language.

Keywords: Second language acquisition, manner of motion, concept based approach, “thinking for speaking”, language specific conceptualisation, Spanish L1 – Norwegian L2, V-framed vs. S-framed languages

line-marie.holum@gronland.oslovo.no